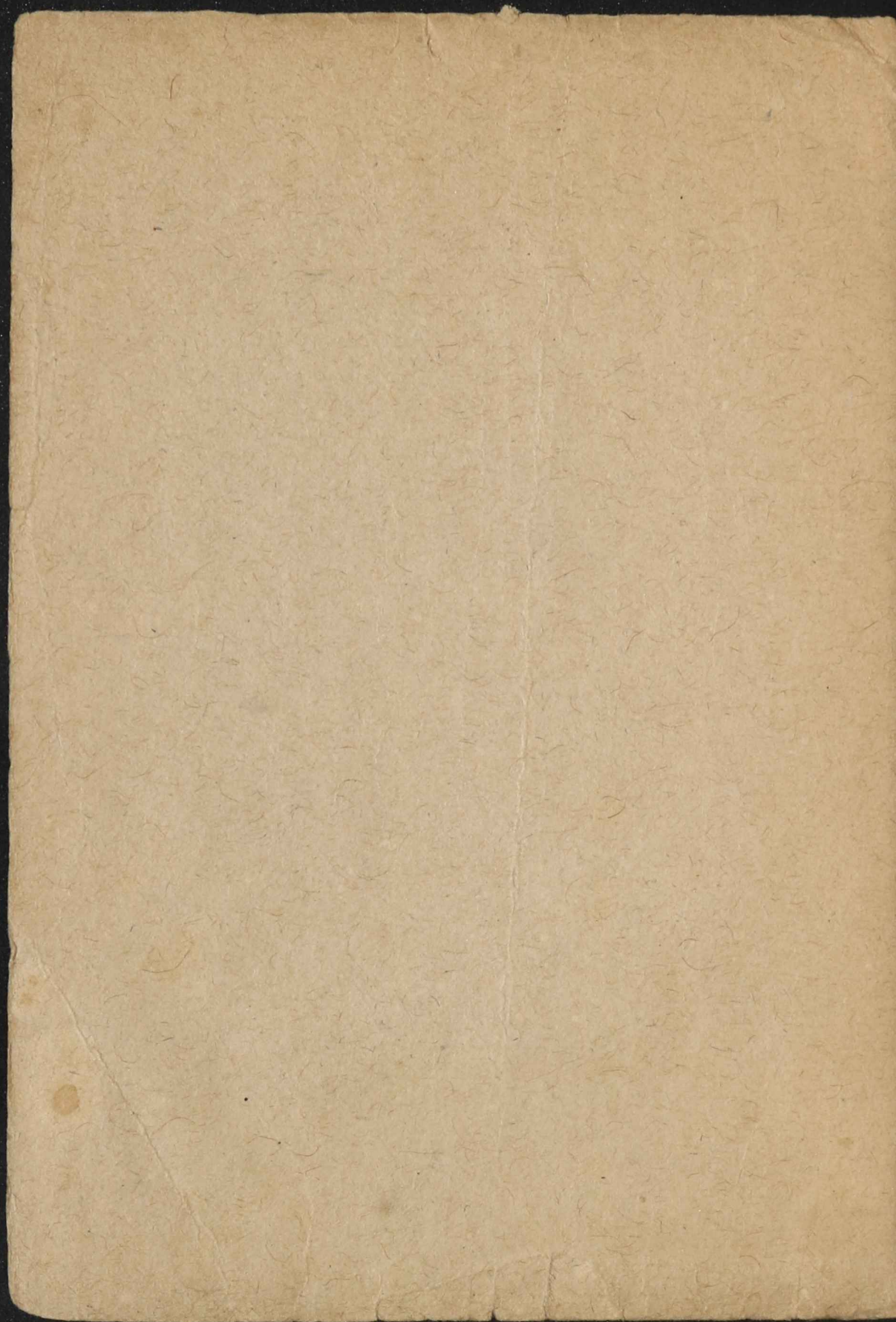

K R Z Y Ż E
P O L S K I E

10

J. SKORUPKA
KOSOWO WOBRA
pow. gostyński
wuj. poznański

Dane Thaspromisa
w bazyli
St. - Kelnitz
22.7.51

TOWARZYSTWO POPIERANIA PRZE-
MYŚLU LUDOWEGO W KRÓLE-
STWIE POLSKIM PRAGNIE UZU-
PEŁNIĆ JESZCZE OBRAZ TWÓRCZOŚCI
POLSKIEJ W ZAKRESIE KRZYŻÓW
PRZYDROŻNYCH I ZWRACA SIĘ Z GO-
RĄCĄ PROŚBĄ DO WSZYSTKICH, KTÓ-
RYM PIĘKNOŚĆ ZIEMI NASZEJ JEST
DROGA, ABY ZECHCIELI FOTOGRAFO-
WAĆ I RYSOWAĆ NAPOTKANE PO DRO-
GACH KRZYŻE—NAWET NAJSKROMNIEJ-
SZE — I TE ZDJĘCIA — Z DOKŁADNEM
OZNACZENIEM MIEJSCA, GDZIE KRZYŻ
STOI — PRZESYŁAĆ DO KANCELARYI
T-WA W WARSZAWIE TAMKA Nr. 1. —
NIEKONIECZNIE ZARAZ — KIEDYKOL-
WIEK — NAWET PO LATACH.

*Wzrosty
wzrosty
wzrosty
10.9.25*

WYDAWNICTWO TOWARZYSTWA
POPIERANIA PRZEMYSŁU LUDOWEGO
W KRÓLESTWIE POLSKIM

K R Z Y Ż E
P O L S K I E

Stanisław Heltyński

NAKŁADEM TOWARZYSTWA POPIERANIA PRZEMYSŁU
LUDOWEGO W KRÓLESTWIE POLSKIM I Z ZAPOMOGI
KASY POMOCY DLA OSÓB PRACUJĄCYCH NA POLU
NAUKOWEM IMIENIA D-RA JÓZEFA MIANOWSKIEGO

11 105

189

Mod. pol.
Zach.

NT 1908.

Antor

Polakie

Dzieło

..... Total

Ms. II. 5.

.....
Znak mlejsca

.....Data włączenia do biblioteki

UWAGI:

57

Holstynische

[illegible]

Wzór Kb 21 (4 PS) C.W.D. W-wa, Bieleńska 18 Zam. Nr 711410
WZG Kalk. 2 / 1824 30-X-52 2350000 A7 kart. kl. 7 160 a 29.XI.52

704

32352

11105

Miejsca pamiętne ziemi naszej doczekały się nareszcie chwili, kiedy możemy na nich znak położyć — i codzień słyszy się o jakimś krzyżu, który się stawia na pamiątkę. Niestety, od lat ośmdziesięciu lekceważy się postać zewnętrzną rzeczy i to tak stępiło poczucia, że cieśla wiejski, zaskoczony zamówieniem, mimo najlepszych chęci, może zbudować coś, co brzydkie jest albo obce duchowi naszemu. Towarzystwo Popierania Przemysłu Ludowego w Królestwie Polskiem postarało się tedy o podobizny dawnych krzyżów polskich i zorganizowało konkurs twórczości współczesnej, a wzory tą drogą uzyskane wydaje w zbiorze niniejszym.

KRZYŻE DAWNE znaczone tu są liczbami rzymskimi, POMYSŁY zaś DZISIEJSZE arabskimi. Przy krzyżach dawnych podane jest miejsce, gdzie który stał albo stoi.

Rozpoczynają poczet krzyże o dachu prostym. Na trzech krzyżach: II-im, III-im i IV-ym wprowadzie go brak, ale pierwsze nacięcie ponad ramionami poziomemi wskazuje, że był — i to prosty, drzazgi zaś za temi ramionami na krzyżu III-im, że było i tło z desek, jak na krzyżach krakowskich. Ozdoby na krawędziach krzyżów VI-go i VII-go spotyka się w różnych stronach Polski.

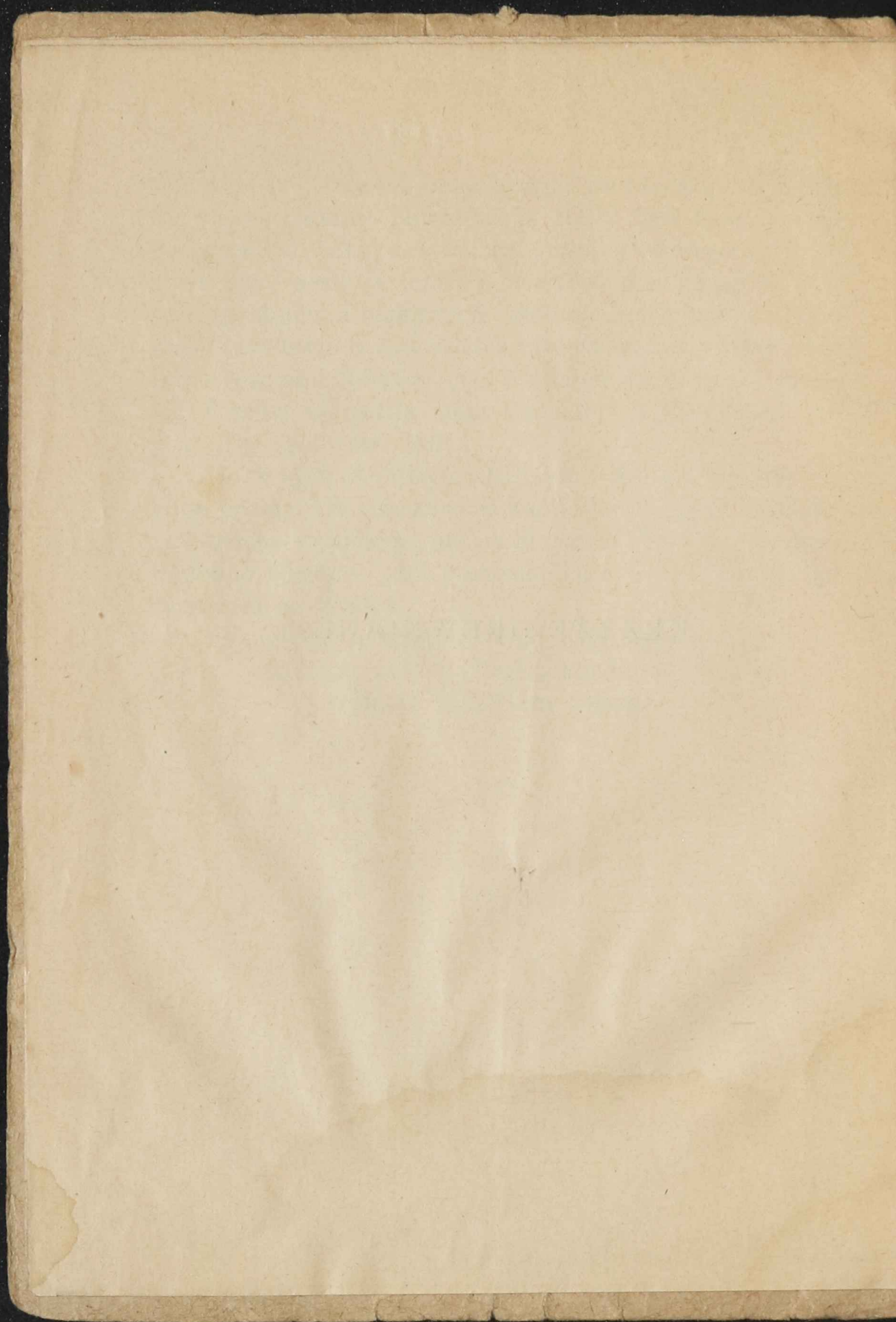
Z kolei — od X-go do XVII-go — krzyże krakowskie o dachu wygiętym. Oskar Kolberg tak pisze o X-ym: „Fundator niewiadomy. Majster: Jan Wielgus z Mogiły, który figur podobnych wielką postawił liczbę. Figury te aż za Proszowicami widzieć się dają. (Życiorys Wielgusa zamieściło na swoich szpaltach pismo lwowskie „Dzwonek“). Figura niniejsza ukazuje krzyż czarny, białymi kantami i ozdobami naznaczony. Nad cielistym Chrystu-

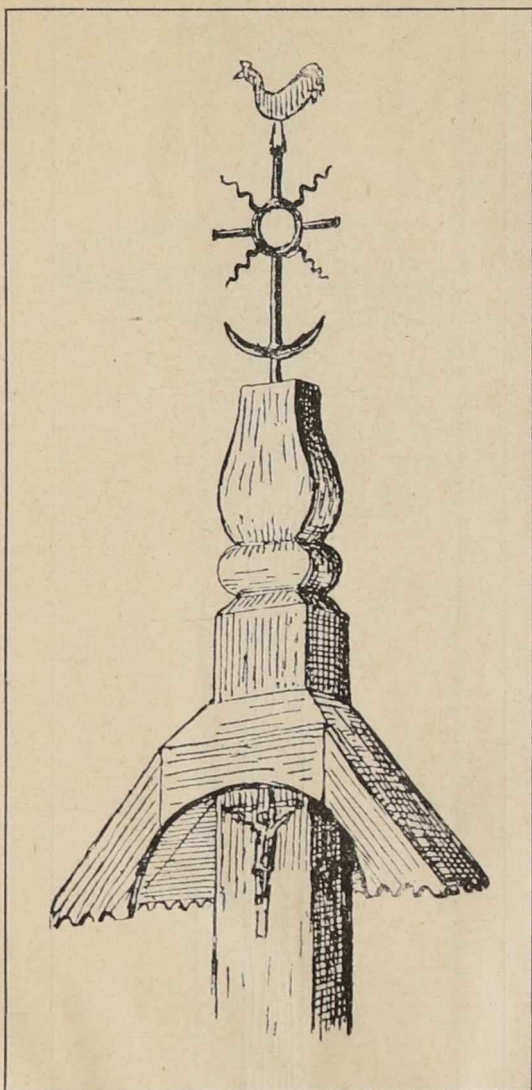
sem wznosi się daszek, mający wewnątrz czerwone, wierzch zaś blachą błękitno pomalowaną obity. Nad daszkiem na wieżyczce krzyżyk, a na nim kogutek. Pod nogami Chrystusa dwie postacie (może apostołów) w czerwonych szatach spodnich, a błękitnych i zielonych wierzchnich. Pod nimi aniołowie w zielonych i żółtych szatach; niżej wazy jasno-różowe i żółtawe ręce, a spodem biała trupia główka. Z boku narzędzia męki Pańskiej". („Kalendarz Ungra", rp. 1872. str. 138).

Na krzyżu XVIII-ym, XIX-ym i XX-ym poniżej ramię poziomych jeszcze mała kapliczka. Takiego Chrystusa z blachy wyciętego, jak na krzyżu XVIII-ym, nazywają podobno Niemcy: „der polnische Herr Gott" i ma on być typowym na Śląsku.

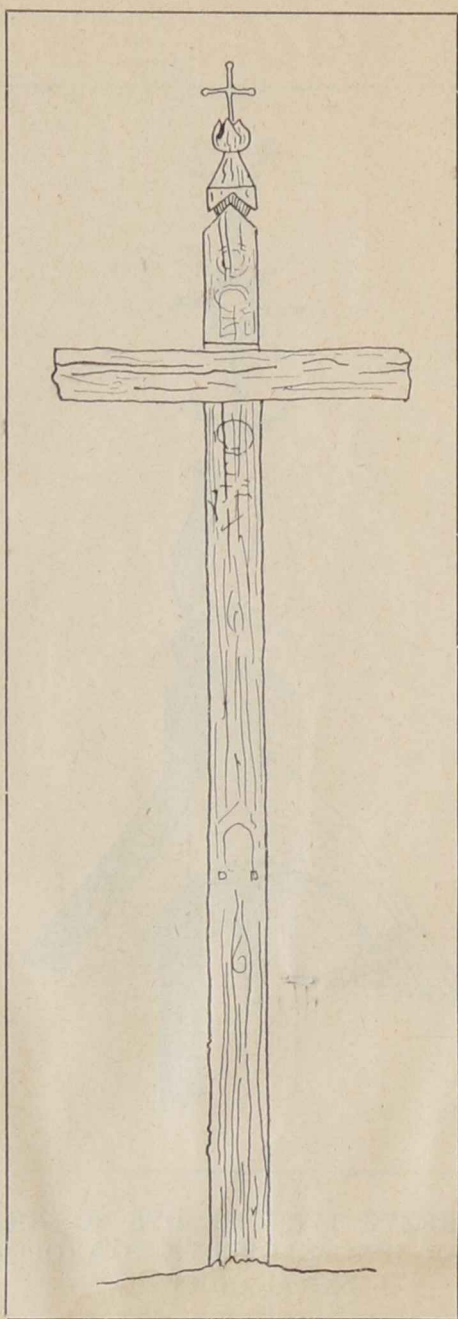
Wszystkie te krzyże dotąd były drewniane —
XXI-szy zaś i XXII-gi są kamienne, a na
zdjęciu XXIII-em żelazne.

KRZYŻE DREWNIANE

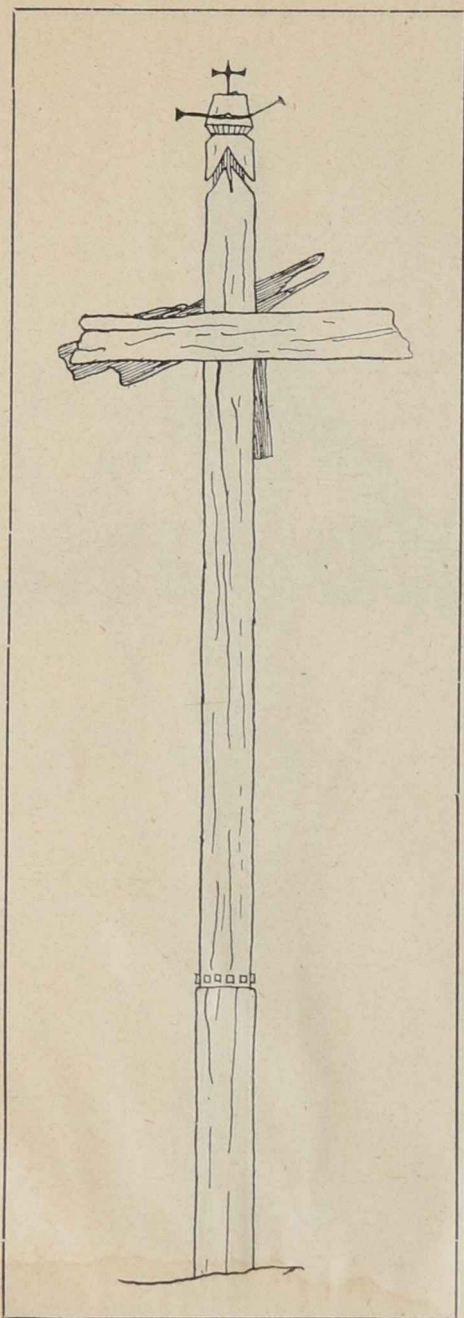

I. „KRZYŻ TYPU NIEGDYŚ POSPOLI-
TEGO“ (ENCYKLOPEDIA STAROPOL-
SKA GLOGIERA).

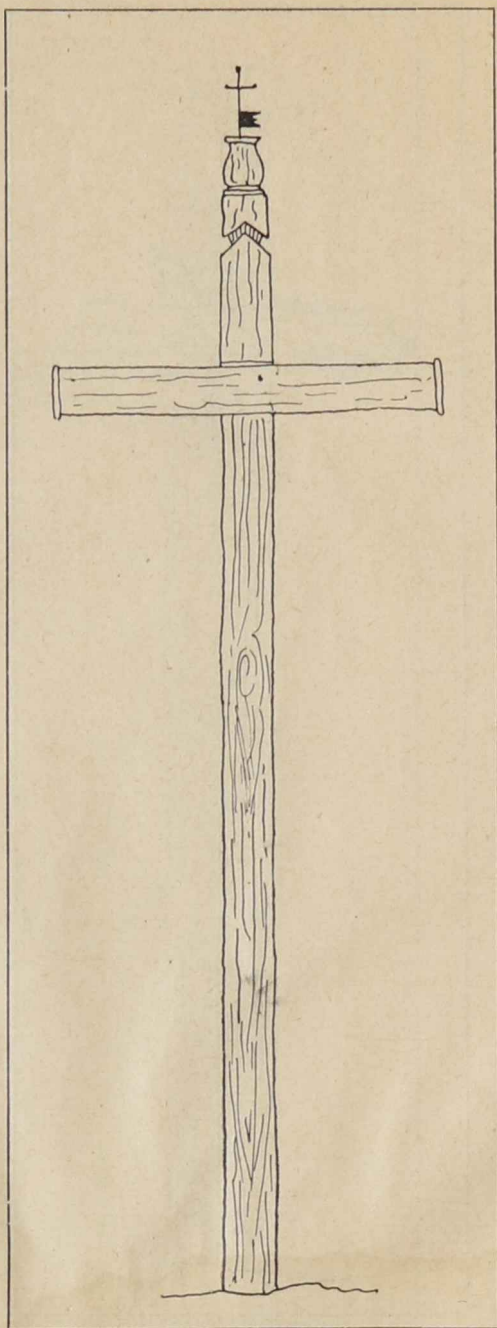

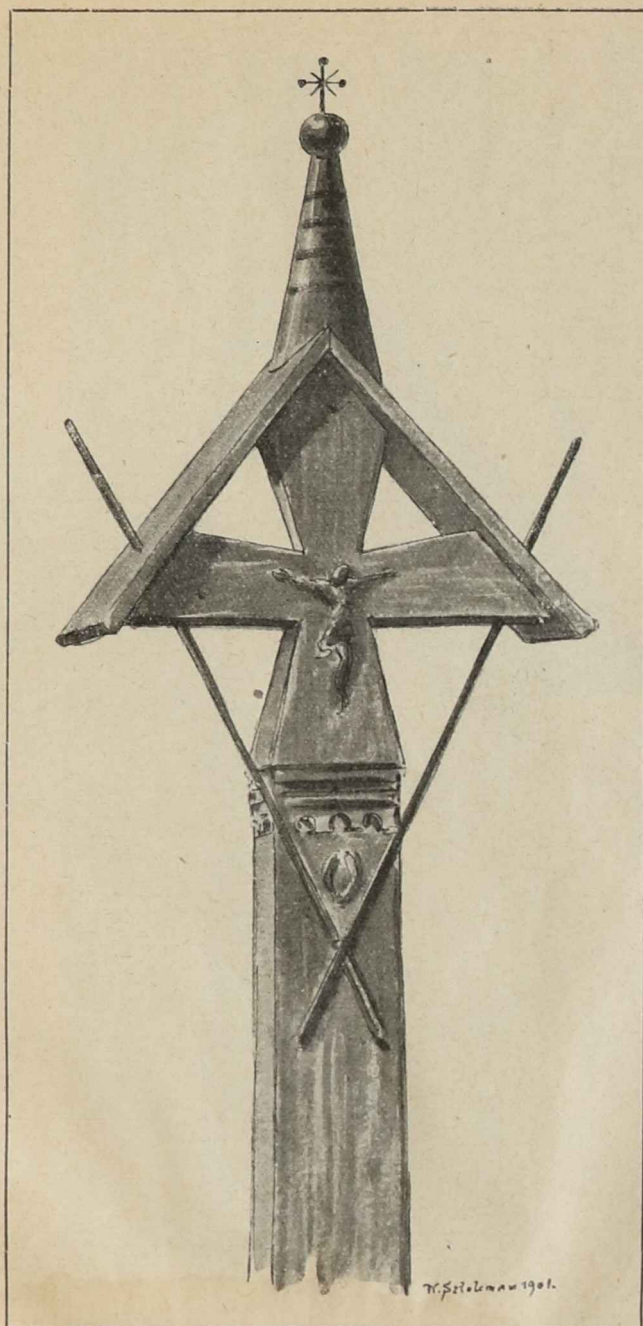
II. PRZYTOCZNO,
POWIAT ŁUKOW-
SKI (PRZERYŚ. KA-
ZIMIERZ MAŁA-
GOWSKI RP. 1916).

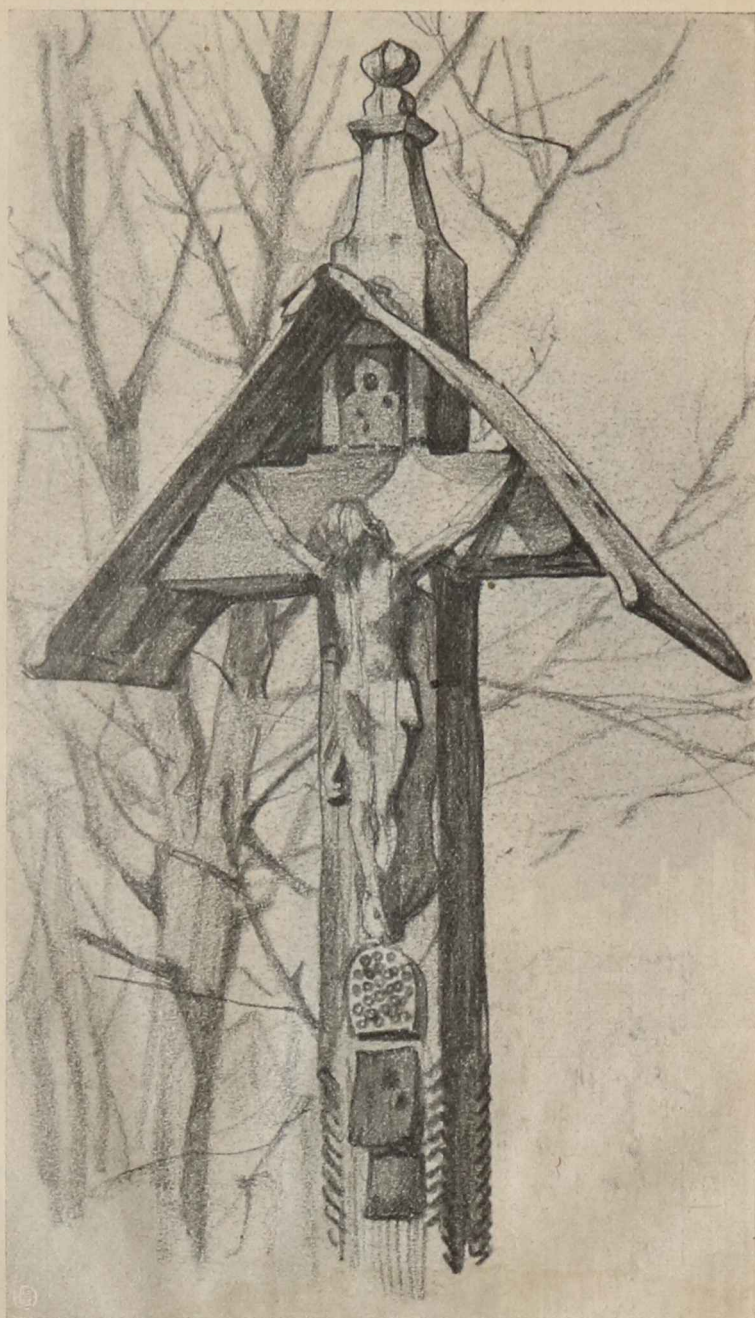
III. STOCZEK, PO-
WIAT ŁUKOWSKI
(PRZERYŚ. KAZI-
MIERZ MAŁAGOW-
SKI RP. 1916).

IV. RYKI, POWIAT
GARWOLIŃSKI
(PRZERYŚ. KAZI-
MIERZ MAŁAGOW-
SKI RP, 1916).

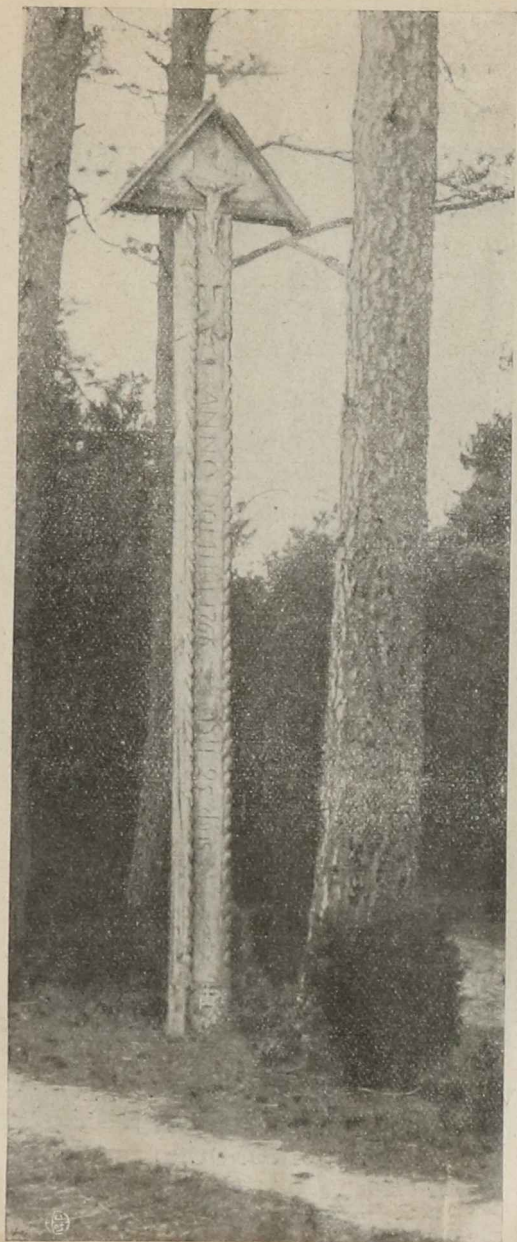

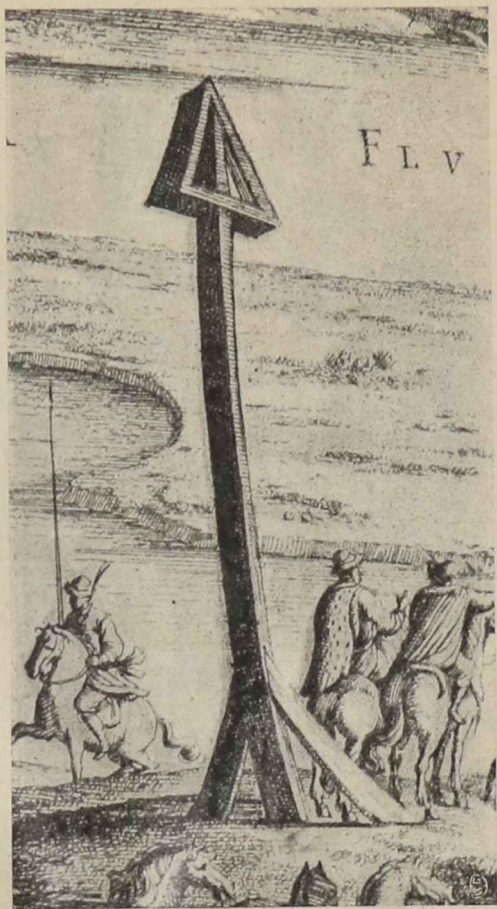
V. CHOTOMÓW, POWIAT WARSZAWSKI.
(PRZERYŚ. W. SZOLCMAN — ARCHIW. IKO-
NOGR. RP. 1901).

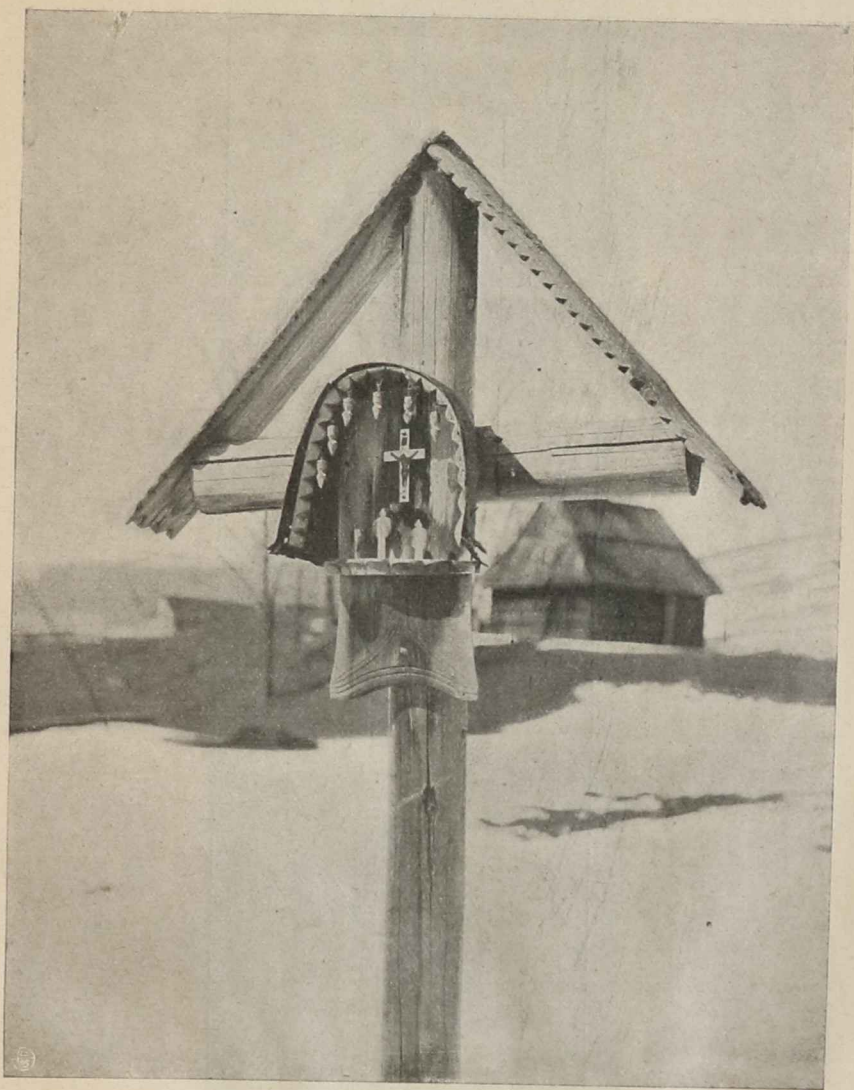
VI. GOZNA, POWIAT JĘDRZEJOWSKI. (PRZERYŚ. JAN GUMOWSKI. RP. 1916).

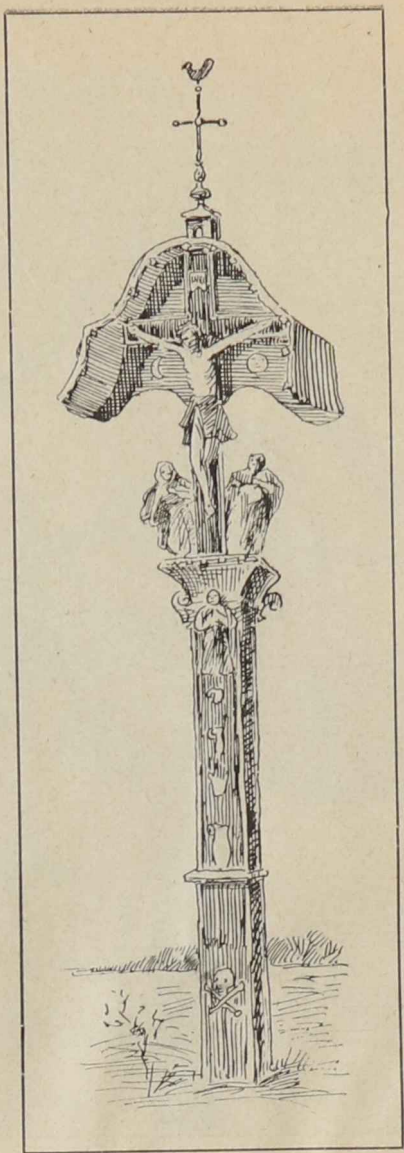
VII. DROGA Z KOŚCIERZYNY DO
WIEPRZNICY NA KASZUBACH (P.
T-WO KRAJOZNAWCZE).

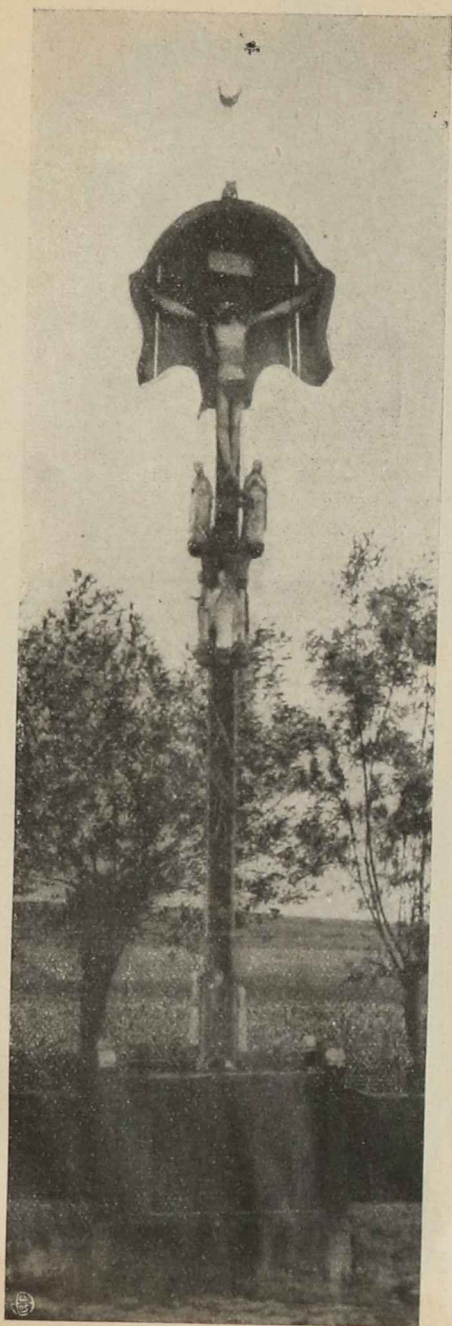
VII. ZAKROCZYM, POWIAT PŁOŃSKI. (RYS. E. DAHLBERGH — ARCHIW. IKONOGR.).

IX. ZAKOPANE (FOT. ST. JARNUSZKIEWICZ, P. T-WO
KRAJOZNAWCZE).

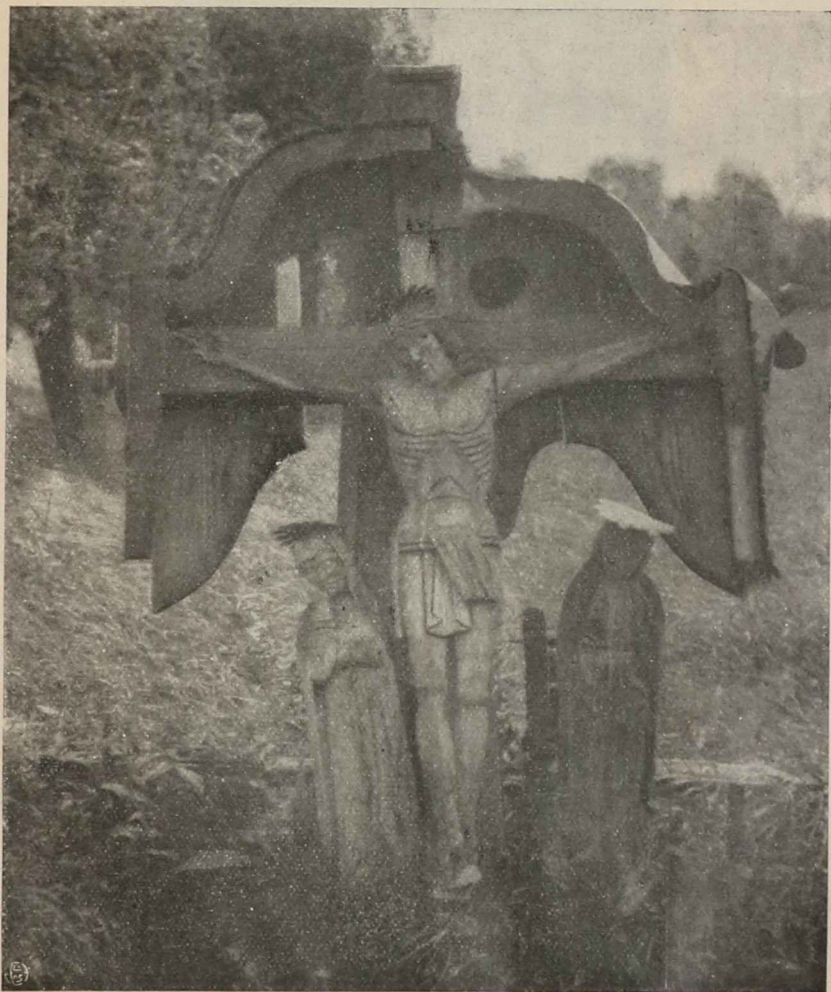
X. KROWODRZA PODKRA-
KOWEM (Z „KALENDARZA
UNGRA“ RP.1872. — ARCHIV.
IKONOGRAFICZNE).

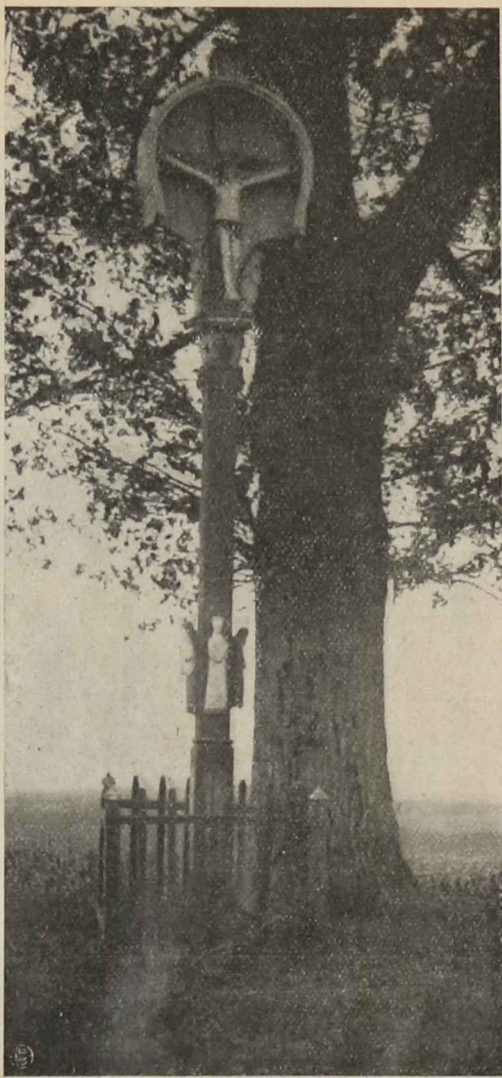
XI. PROSZOWICE,
POWIAT MIECHOW-
SKI (FOT. ST. THU-
GUTT RP. 1913. — P.
T-WO KRAJOZNAW-
CZE).

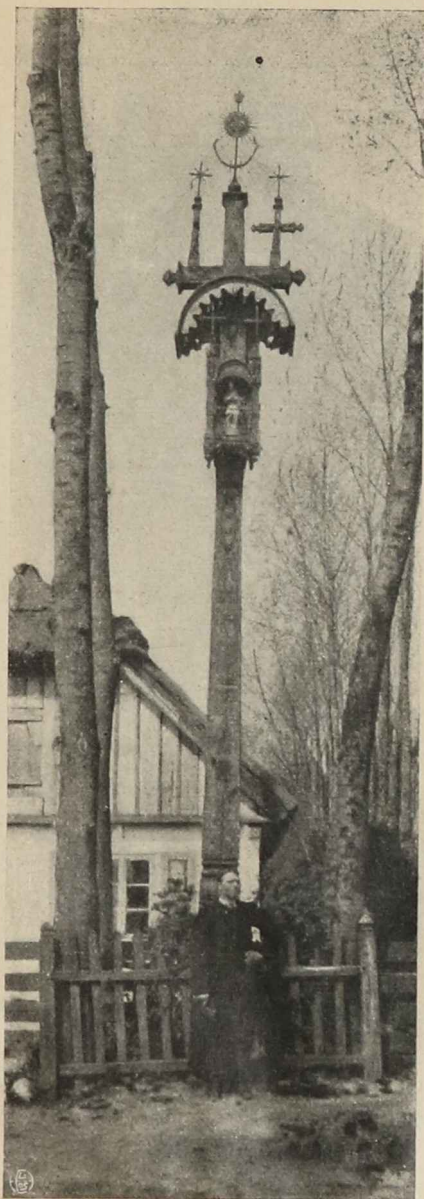
XII. BIAŁY KOŚCIÓŁ, POWIAT OLKUSKI (PRZERYŚ. JAN GU-
MOWSKI RP. 1914).

XIII. NIEGARDÓW, POWIAT MIECHOWSKI (FOT. ST. THUGUTT. — P. T-WO KRAJOZNAWCZE RP 1913).

XIV. PROSZOWICE, POWIAT MIE-
CHOWSKI (FOT. ST. THUGUTT RP.
1913. — P. T-WO KRAJOZNAWCZE).

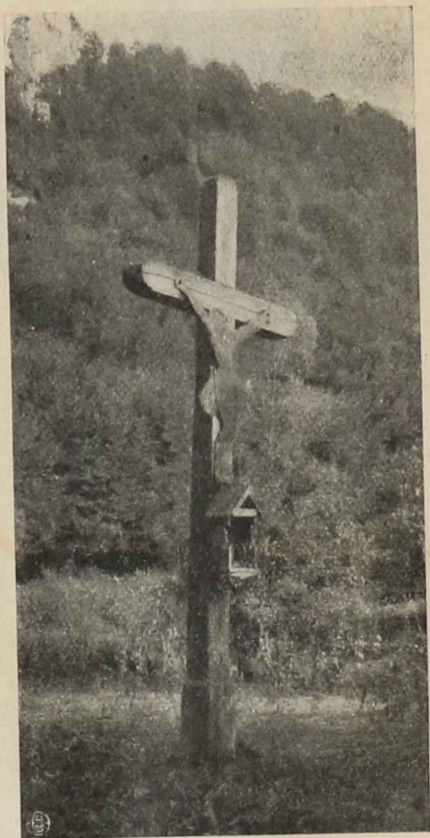
XIX. URZECZE, POW. ŁOWICKI
(FOT. AL. JANOWSKI—P. T-WO
KRAJOZNAWCZE),

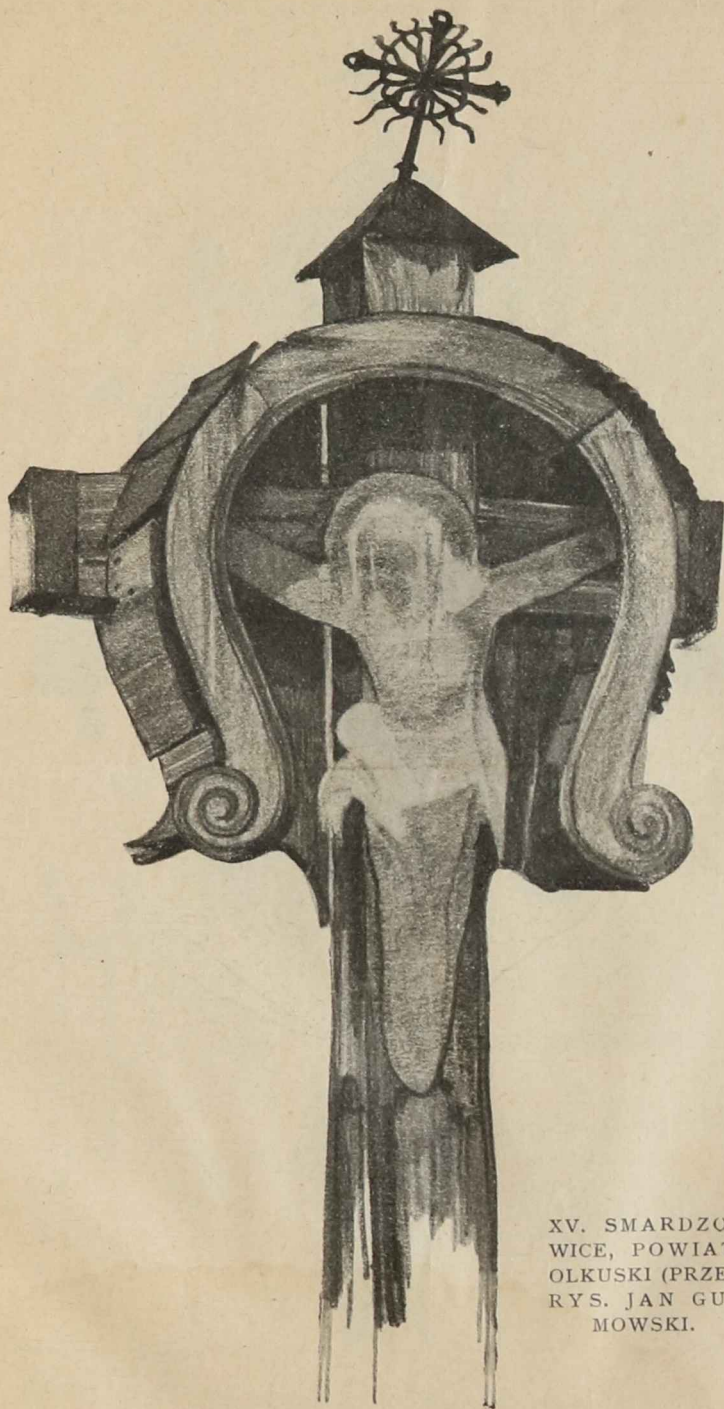
XX. SZCZAWNICA, POW. NOWOTARSKI
(PRZERYS. FR. KRZYWDA POLKOWSKI.—
ARCHIW. IKONOGRAFICZNE).

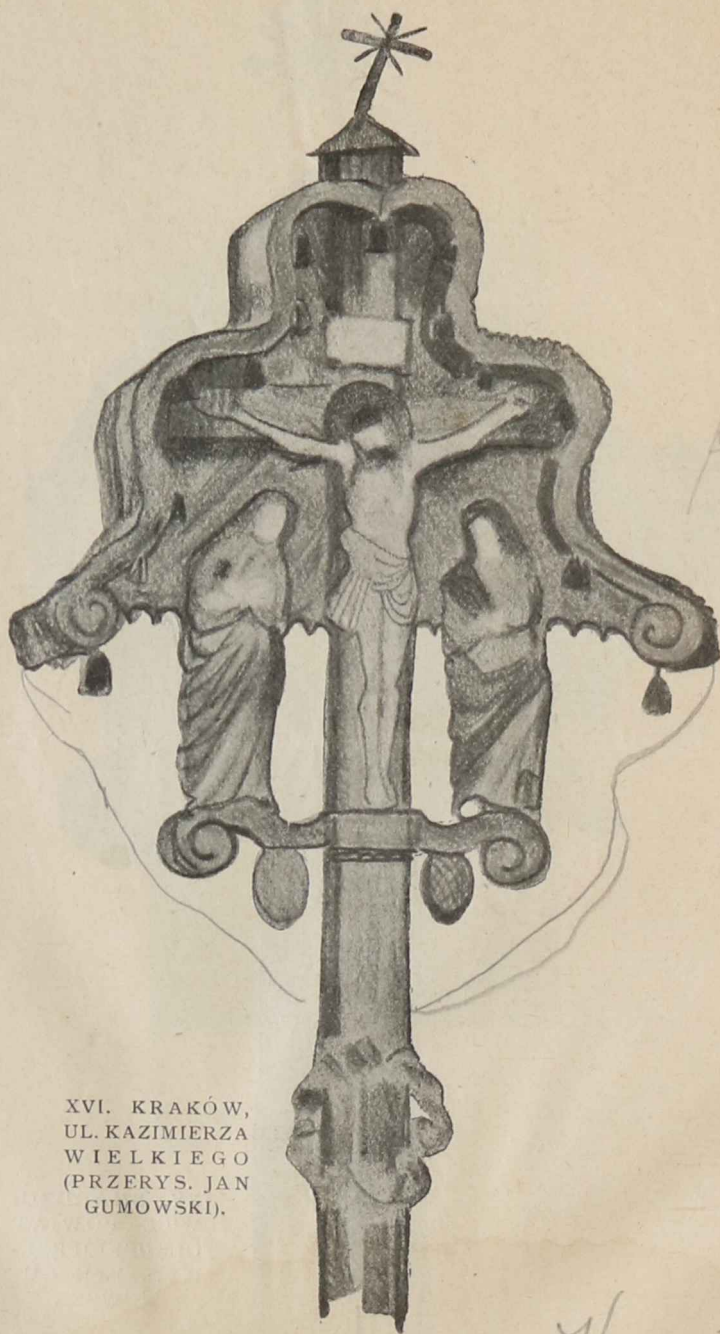
XVII. KRZEMION-
KI POD KRAKO-
WEM (PRZERYŚ.
JAN GUMOWSKI)

XVIII. OJCÓW, POWIAT OL-
KUSKI (POLSKIE T-WO KRA-
JOZNAWCZE).

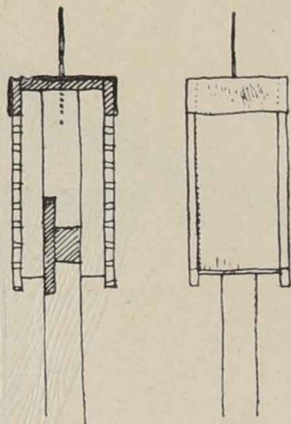
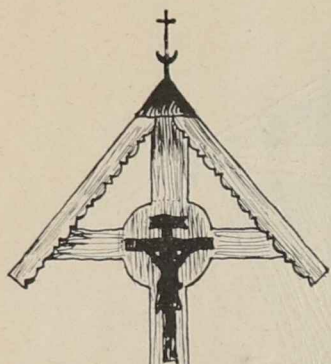

XV. SMARDZO-
WICE, POWIAT
OLKUSKI (PRZE-
RYS. JAN GU-
MOWSKI.

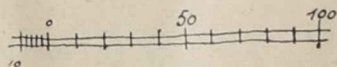
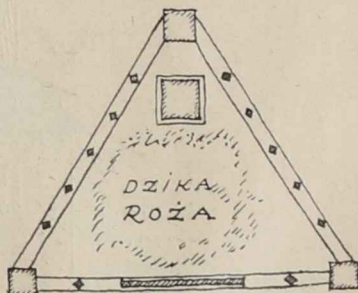

XVI. KRAKÓW,
UL. KAZIMIERZA
WIELKIEGO
(PRZERYŚ. JAN
GUMOWSKI).

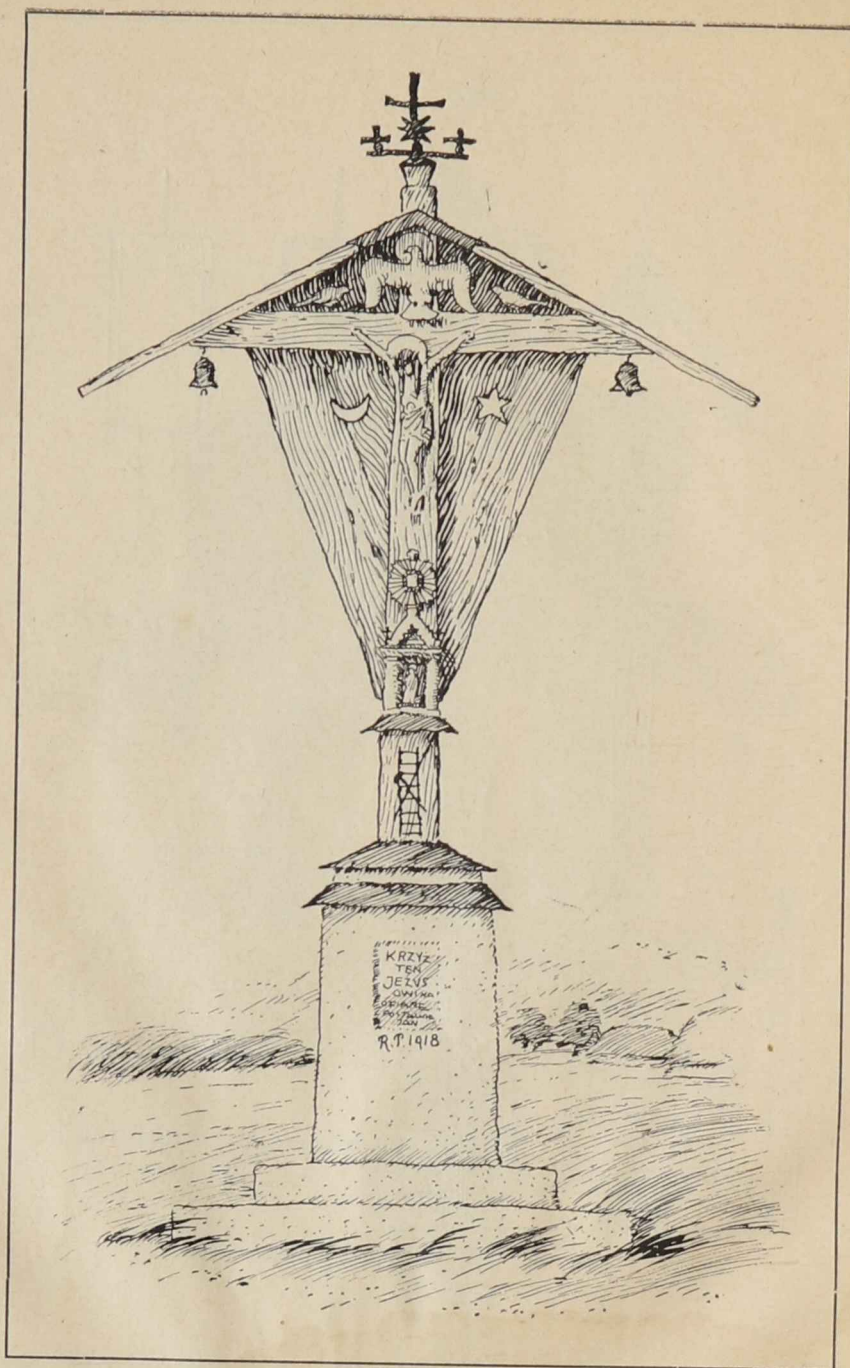
w Koszowie

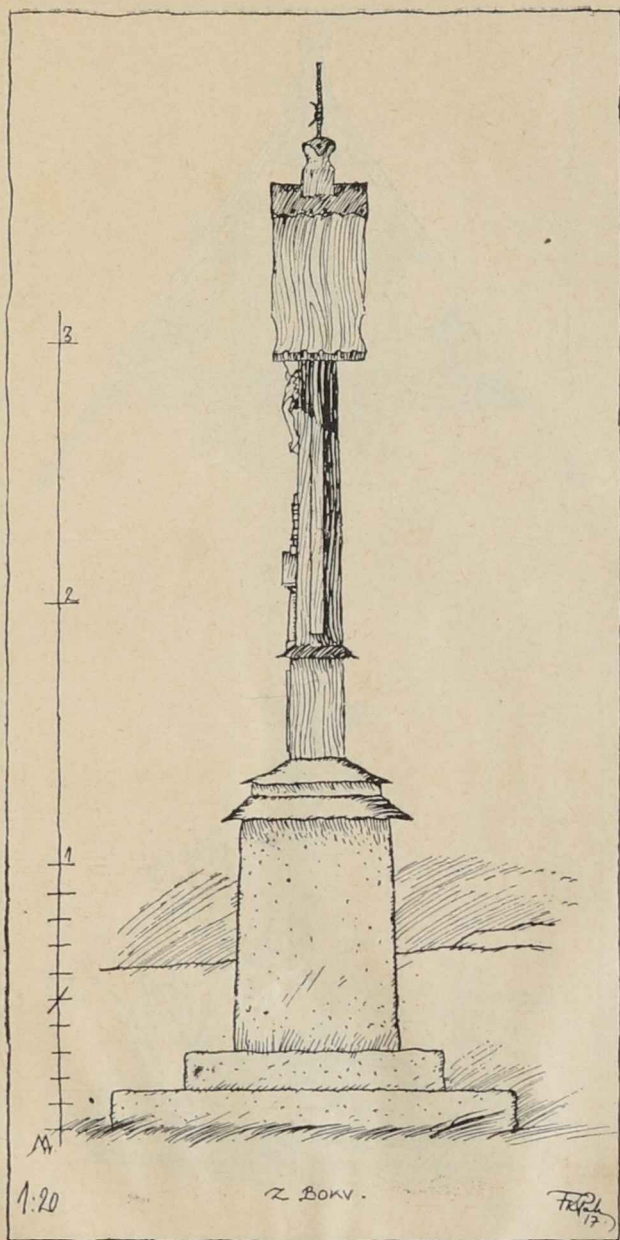
KRZYŻ MIĘDZY TRZEMA
GRABAMI
WYSTAWIONY NA PAMIĄTKĘ
TRZECH DOWSTANCÓW
STRACONYCH POD
ŁOWICZEM.

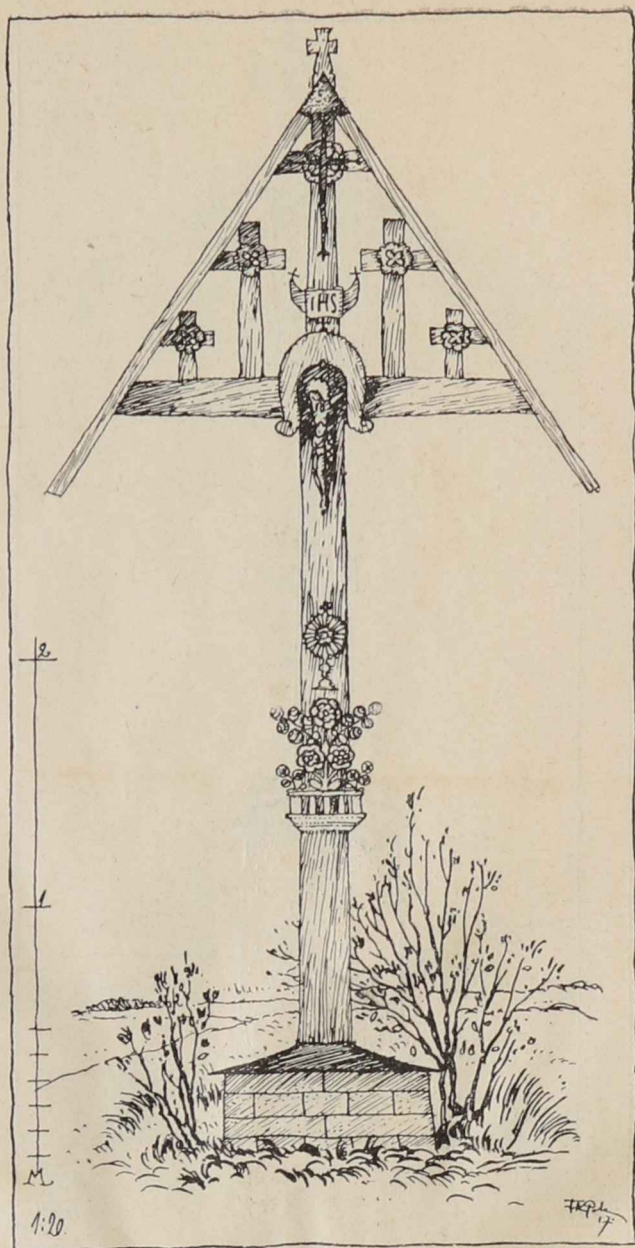
1, POMYSŁ ROMUALDA GUTTA,

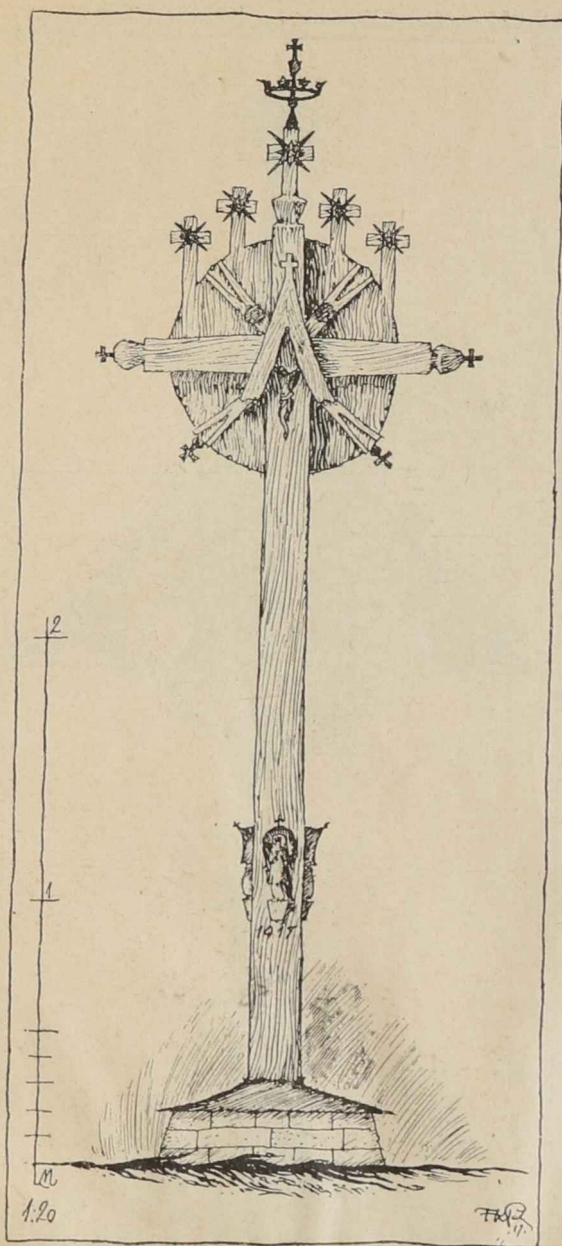
2, POMYSŁ FRANCISZKA KRZYWDY POLKOWSKIEGO,

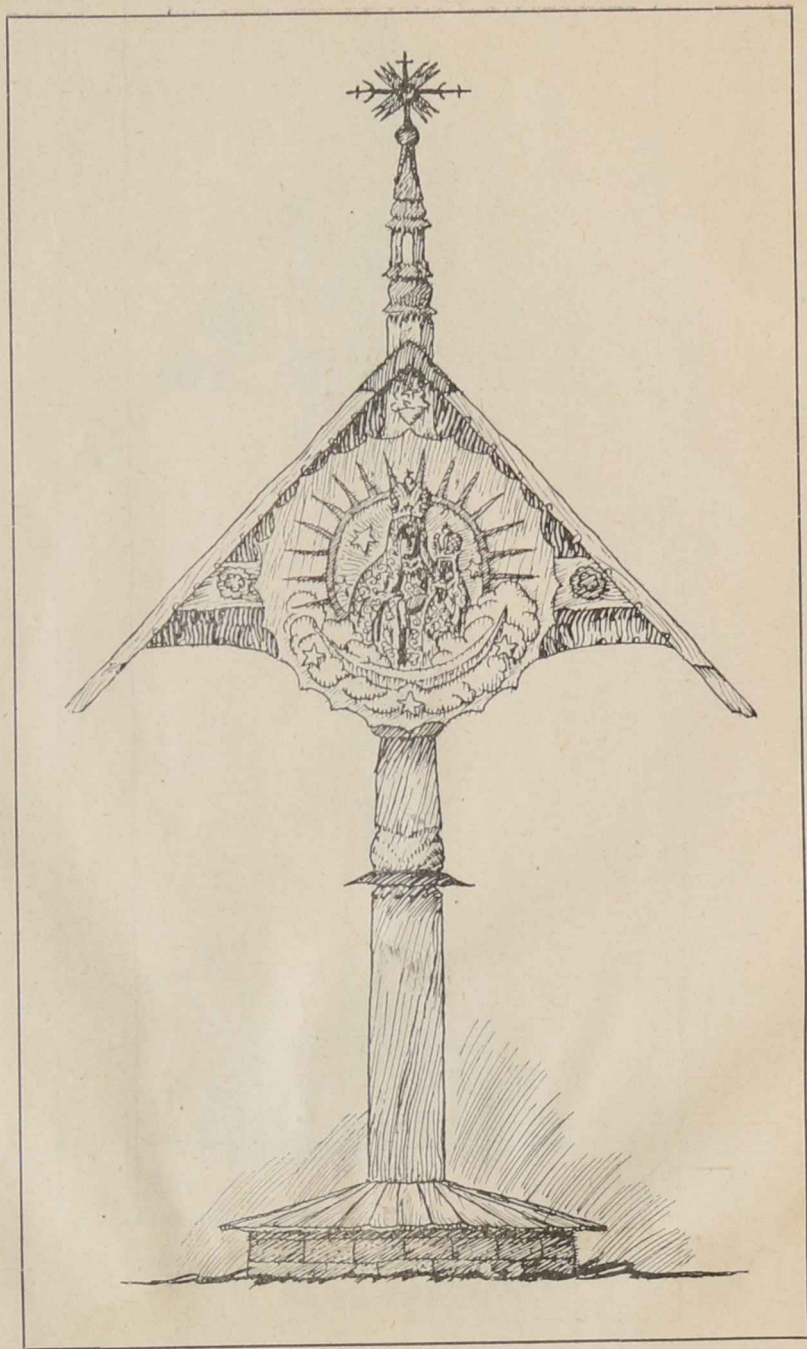
TO SAMO Z BOKU.

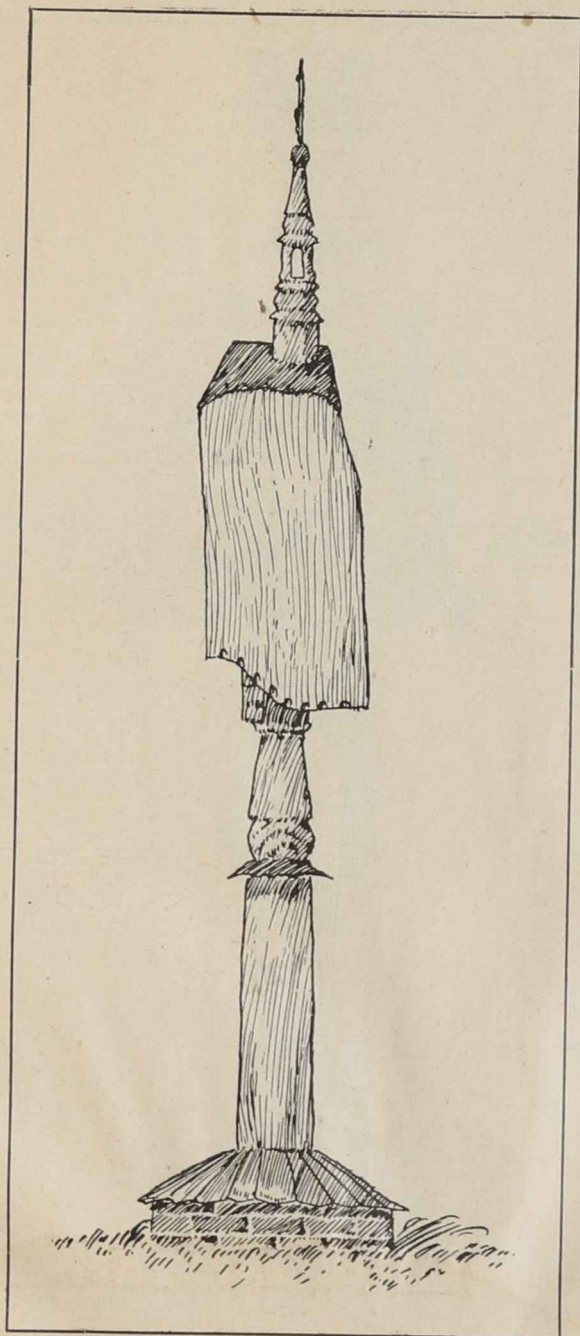
3. POMYSŁ FRANCISZKA KRZYWDY POL-
KOWSKIEGO,

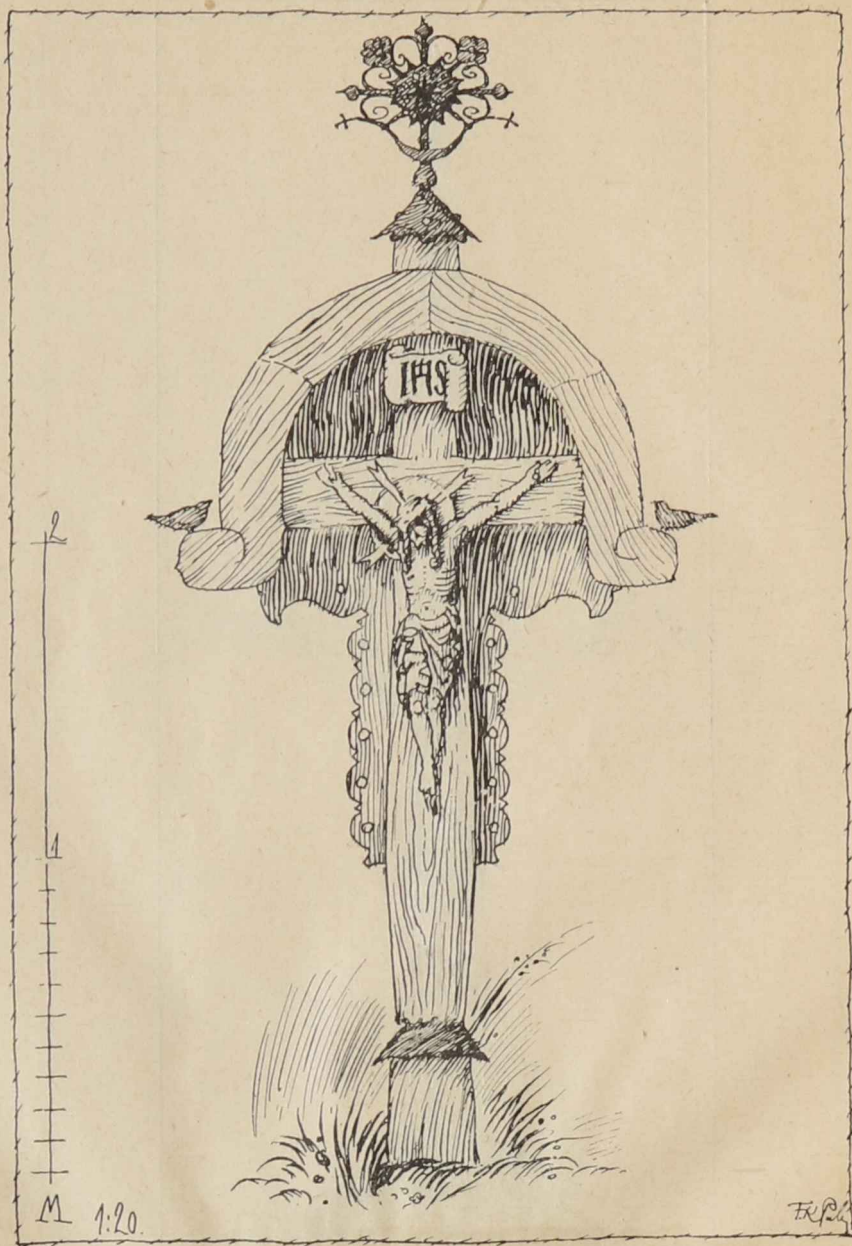
4. POMYSŁ FRANCISZKA KRZYWDY
POLKOWSKIEGO.

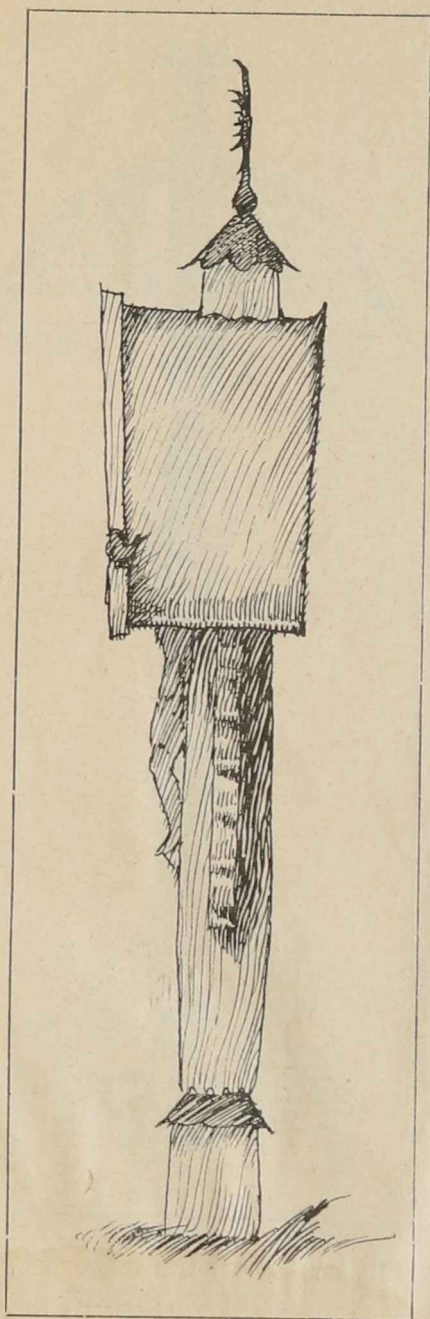
5. POMYSŁ FRANCISZKA KRZYWDY POLKOWSKIEGO.

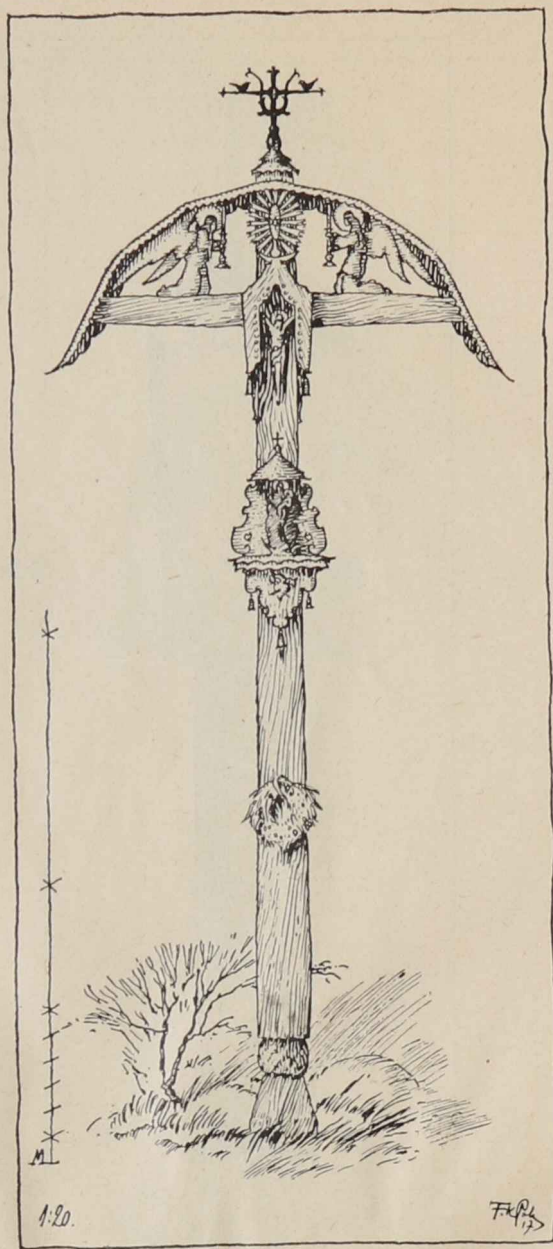
5A. TO SAMO Z BOKU.

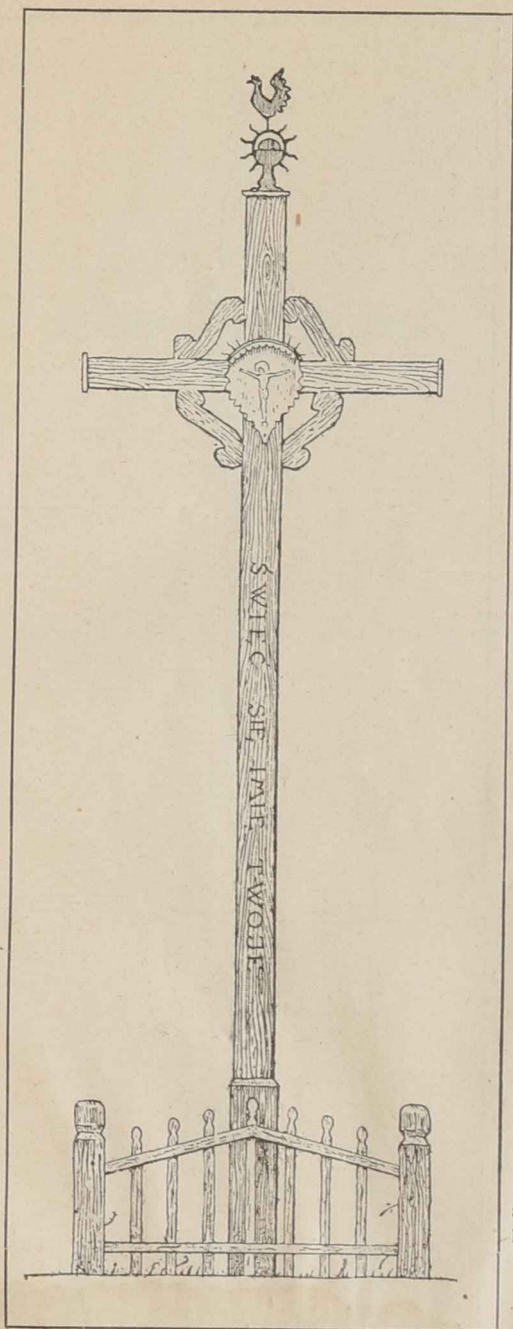
6. POMYSŁ FRANCISZKA KRZYWDY POLKOWSKIEGO.

6a. TO SAMO Z BOKU.

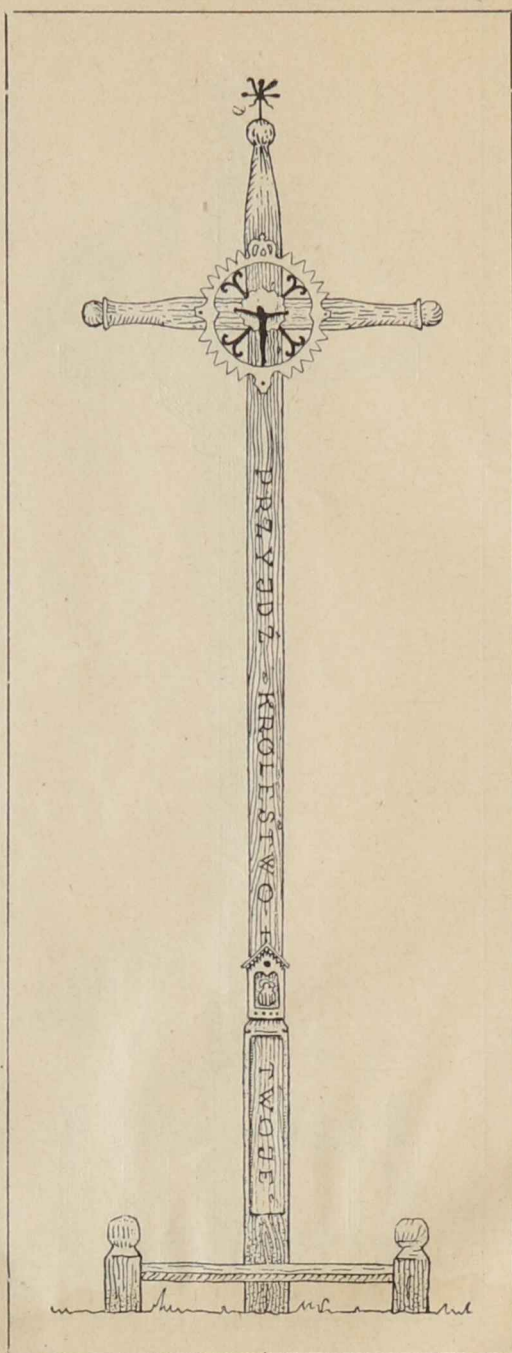

7. POMYSŁ FRANCISZKA KRZYWDY
POLKOWSKIEGO

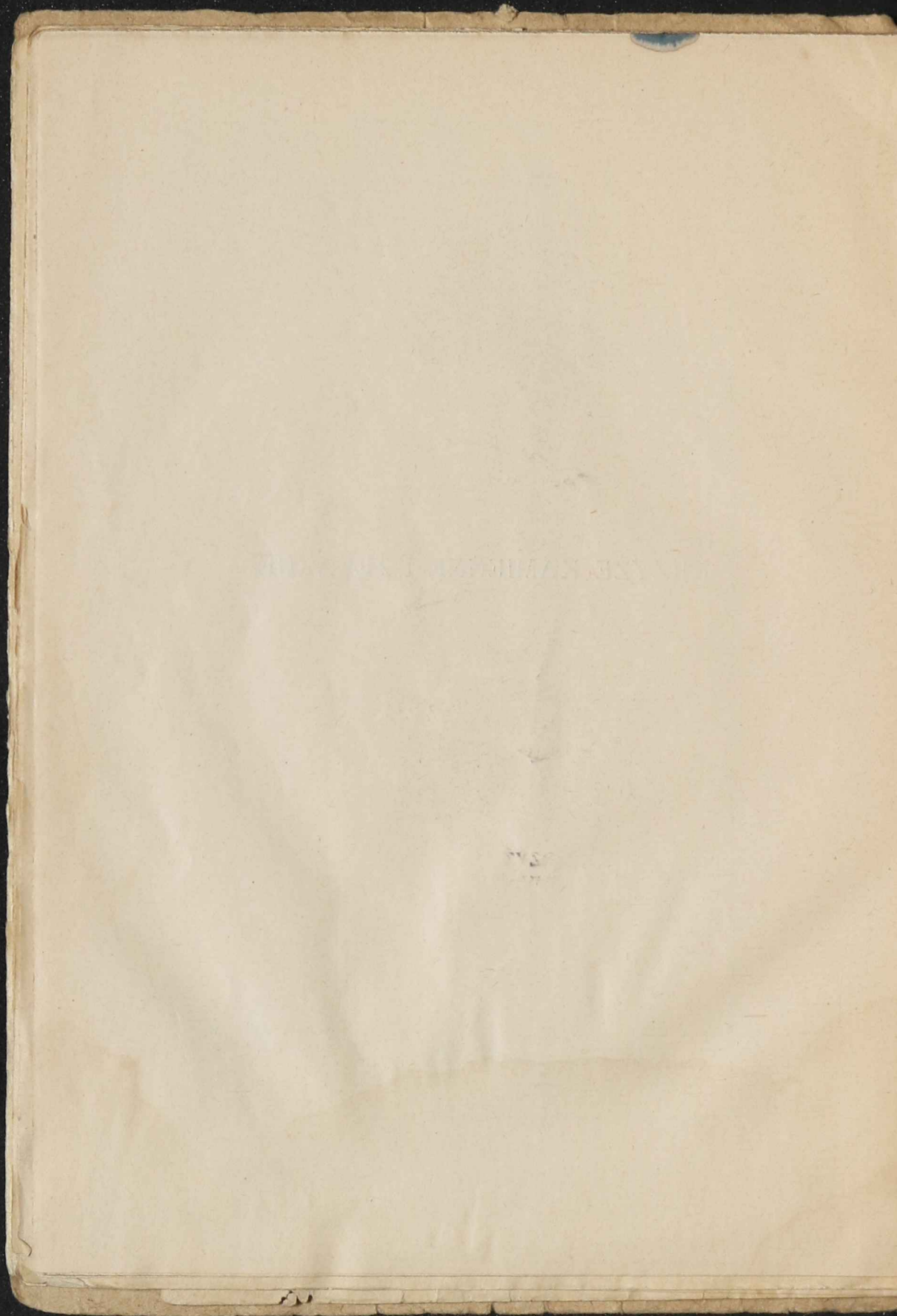

8. POMYSŁ KAZI-
MIERZA MAŁA-
GOWSKIEGO.

9. POMYSŁ KAZI-
MIERZA MAŁA-
GOWSKIEGO.

KRZYŻE KAMIENNE I ŻELAZNE

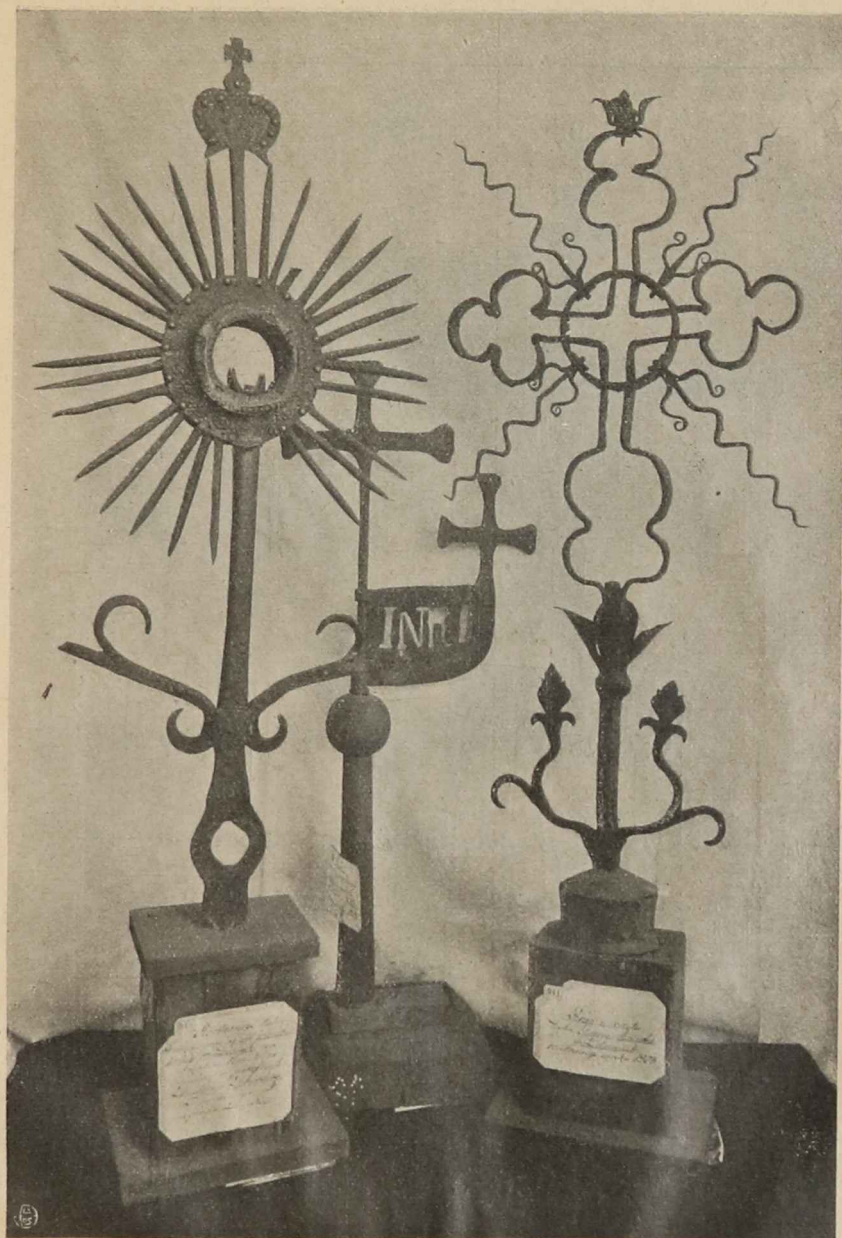

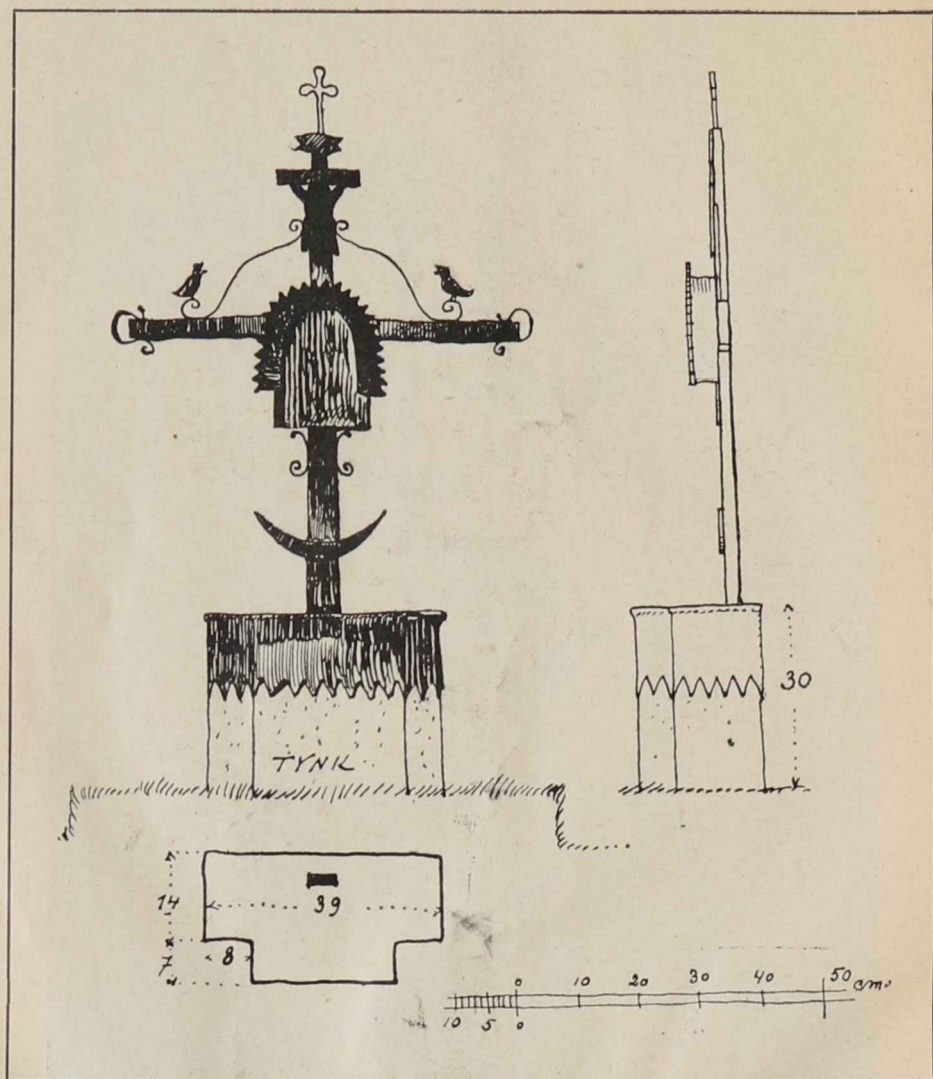
XXI. KRZYŻ KAMIEN-
NY. POD WIŚLICĄ, PO-
WIATPIŃCZOWSKI (FO-
TOGR. T. KOSZUTSKI
RP. 1910. P. T-WO KRA-
JOZNAWCZE).

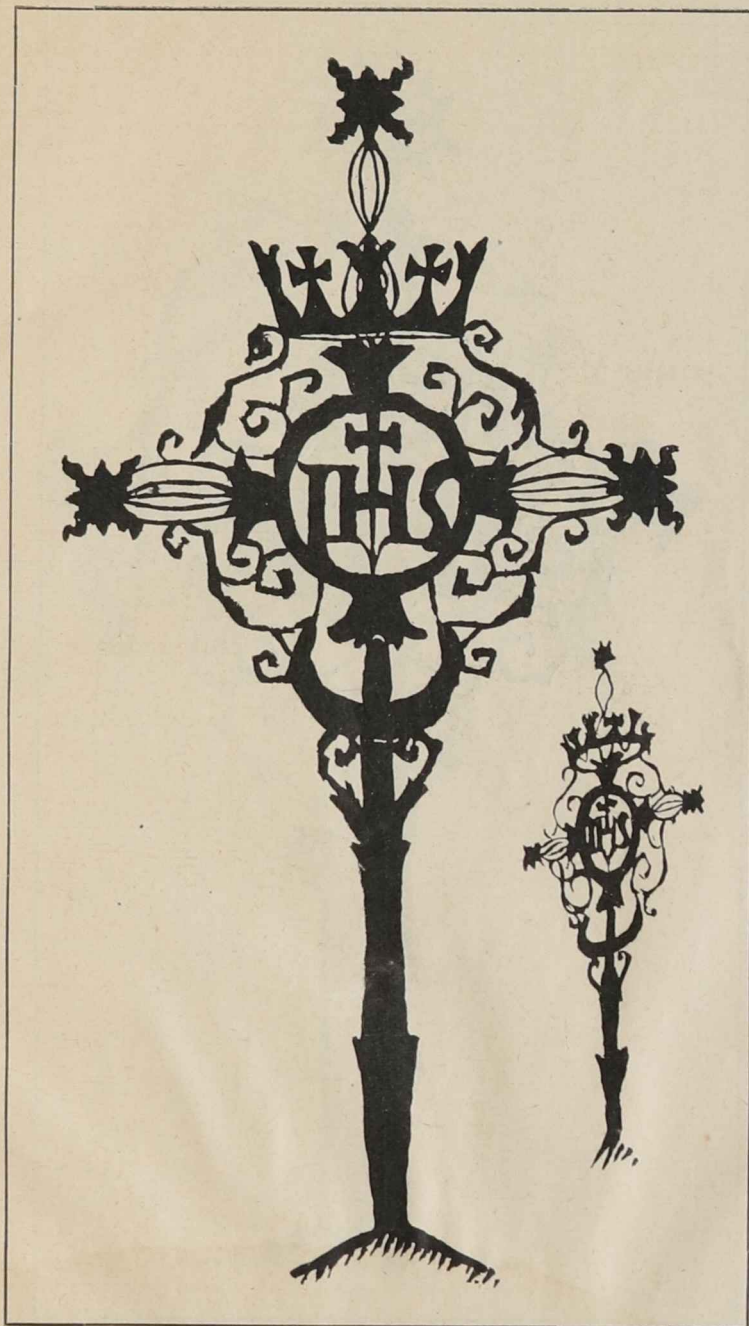
XXII. KRZYŻ KAMIENNY. DROGA Z OPATOWA
DO SANDOMIERZA (FOT. WISZNICKI RP. 1910.—
P. T-WO KRAJOZNAWCZE)

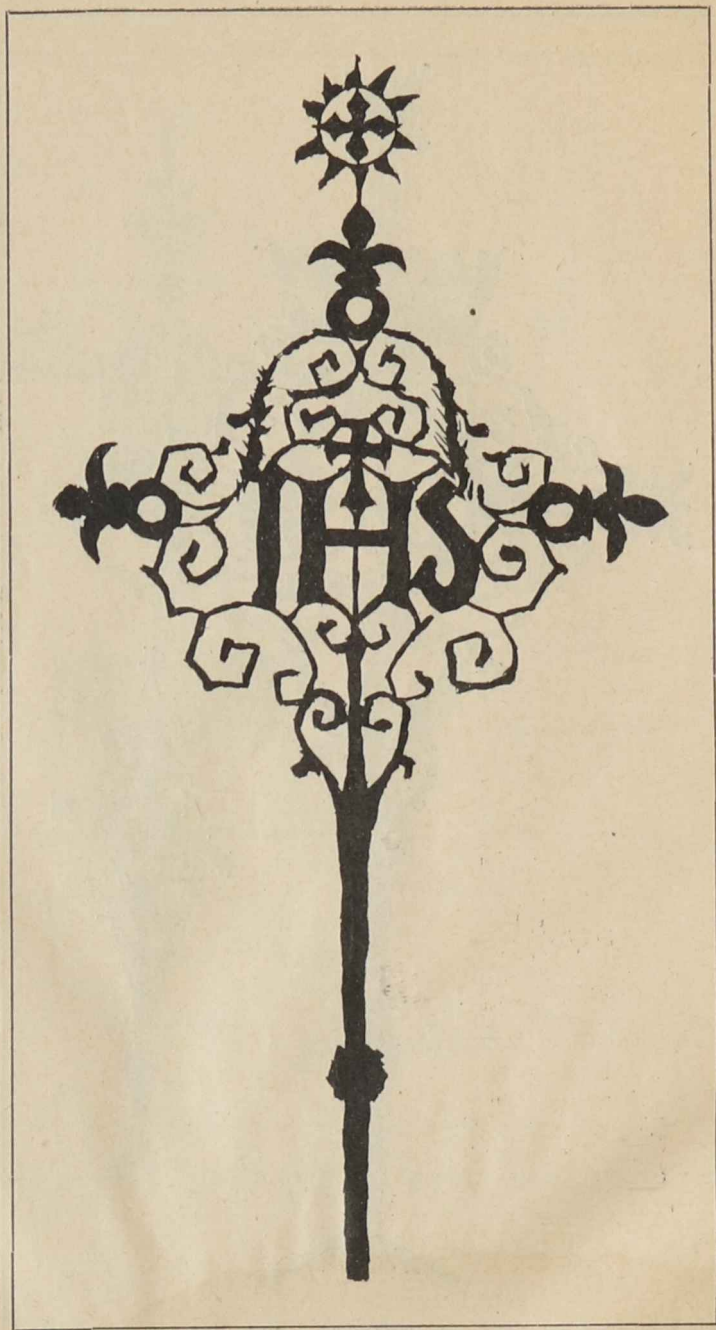
XXIII. KRZYŻE ŻELAZNE. KRZYŻ ŚRODKOWY Z WIEŻY KOŚCIOŁA ŚW. DUCHA W ŁOWICZU, KRZYŻ PRAWY ZE STAREGO KOŚCIOŁA W ZDUNACH POWIAT ŁOWICKI (ZBIORY WŁ. TARCZYŃSKIEGO.—FOT. P. T-WA KRAJOZNAWCZEGO).

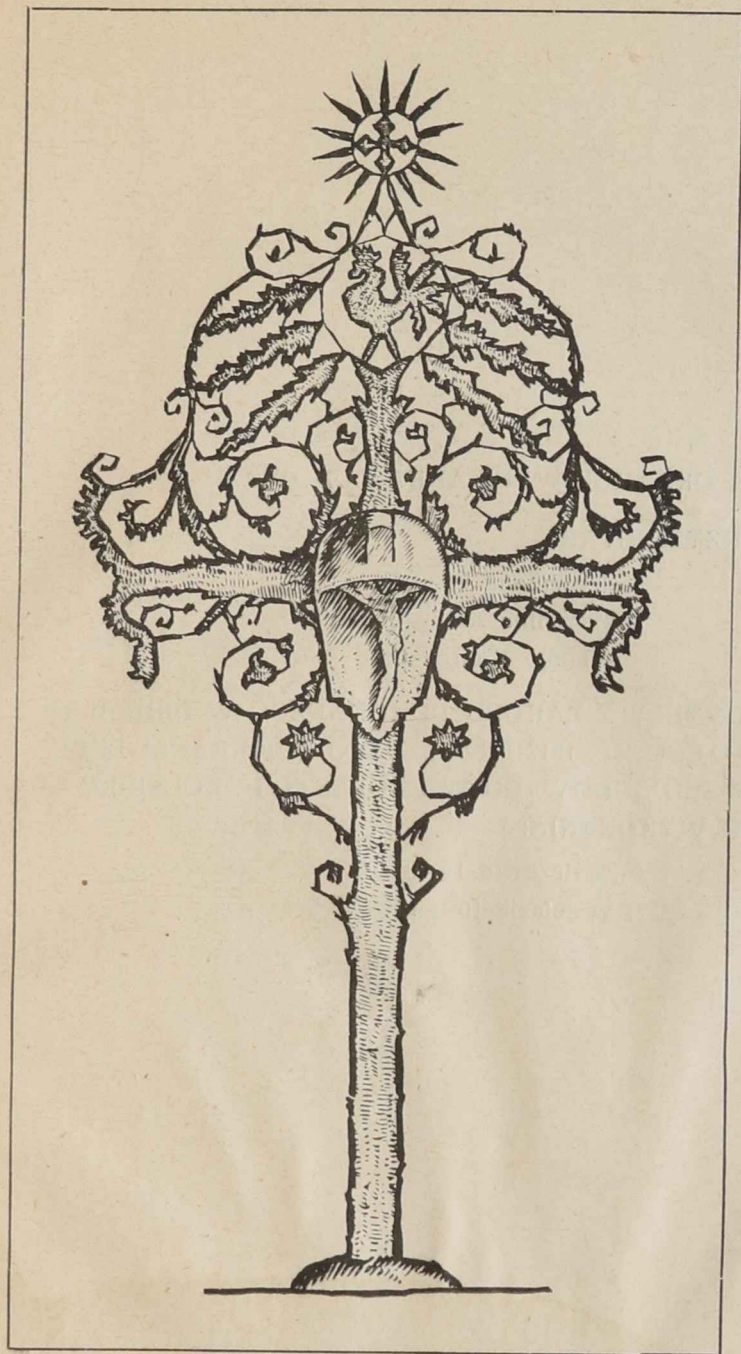
10. ŻELAZNY KRZYŻ NAGROBNY. POMYSŁ ROMUALDA GUTTA.

11. KRZYŻ ŻELAZNY NA ZAKOŃCZENIE DACHU.
POMYSŁ JANA OGÓRKIEWICZA.

12. KRZYŻ ŻELAZNY NA ZAKOŃCZENIE DACHU
POMYSŁ JANA OGÓRKIEWICZA.

13. ŻELAZNY KRZYŻ PRZYDROŻNY (SKALA 1 : 11,
POMYSŁ JANA OGÓRKIEWICZA).

S P I S.

NA OKŁADCE WYCINAŃKA LUDOWA.

KRZYŻE STARE:

drewniane I — XX

kamienne XXI — XXII

żelazne XXIII

POMYSŁY Z ZAKUPU DOKONANEGO W DNIU 19-YM
LUTEGO RP. 1917 PRZEZ T-WO POPIERANIA PRZE-
MYSŁU LUDOWEGO W KRÓLESTWIE POLSKIM —
DO WYKONANIA:

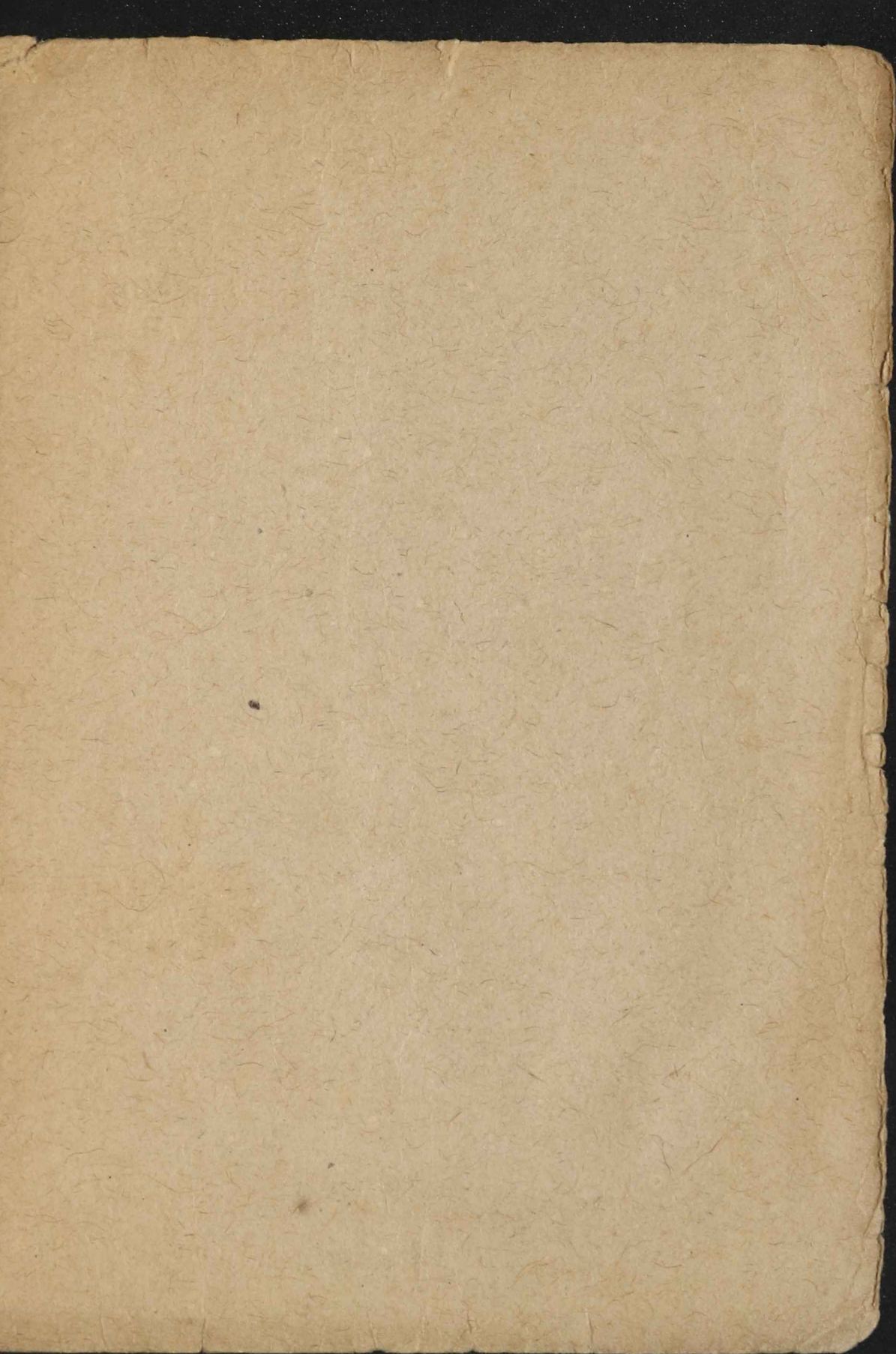
w drzewie 1 — 9

w żelazie 10 — 13

WPROWADZAJCIE — GDZIE KTO
MOŻE — *PRZEMYSŁ LUDOWY!*
ZBIERAJCIE *ZABYTKI PRZE-*
MYŚLU LUDOWEGO — CHOĆ-
BY NAJBARDZIEJ ZNISZCZONE—
I PRZESYŁAJCIE DO ZBIORÓW
PRZEMYSŁU LUDOWEGO
W WARSZAWIE NA TAMCE 1.
Z DOKŁADNEM OZNACZENIEM
MIEJSCA, SKĄD POCHODZĄ,
A JEŚLI PRZESŁAĆ NIEMOŻ-
NA, PRZYNAJMNIEJ FOTOGRA-
FIE Z NICH ALBO RYSUNKI.

Geprüft und auch für die Ausfuhr freigegeben Die Kais. Deuts.
Presseabteilung Warschau den 6/XI 1917 T. № 7965 Dr. № 706.

Biblioteka Międzywieskiego

KzD

002-011105-00-0